

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ECO TOURISM ทรงศักดิ์ ภูน้อย *

จากรายงานการสัมมนาทางเศรษฐกิจไทย ปี 2543 ได้คาดการณ์ไว้ว่าในปี 2543 จุดประสงค์ของการเดินทางและการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จะเน้นในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Green Tourism) เป็นลักษณะการเดินทางเพื่อพักผ่อน ศึกษาวัฒนธรรม-วิถีชีวิต และการเดินทางพักผ่อนผนวกกับการผจญภัย

จากผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) (ในรายงานการสัมมนาทางเศรษฐกิจไทย. 2543) ได้กล่าวถึงความสามารถในการแข่งขัน ของการท่องเที่ยวไทยกับประเทศแถบเอเชียแปซิฟิกพบว่าประเทศที่มีศักยภาพของการท่องเที่ยวสูงสุด ได้แก่ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย

สำหรับประเทศไทยแล้วนับว่าเรามีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และเป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งเรามีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกถึง 4 แห่งด้วย

ทรัพยากรการท่องเที่ยว กับการอนุรักษ์

นอกจากนี้ในรายงานยังได้กล่าวถึงแนวโน้มของการท่องเที่ยวใน 10 ปีข้างหน้า ดังนี้

1. คนจะหันมาสนใจเอกลักษณ์ของชาติตนเพื่อรับกระแสโลกาภิวัตน์ ที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ ตลาด และวัฒนธรรม
2. ตลาดการท่องเที่ยวจะเป็นตลาดของผู้ซื้อ เพราะการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถตรวจสอบและเปรียบเทียบราคาโรงแรมและบริการทางการท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว และมีอิทธิพลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งยังเป็นช่องทางในการจัดจำหน่ายอีกช่องทางหนึ่ง
3. รสนิยมของนักท่องเที่ยวจะแบ่งเป็น 2 ชั่ว คือชั่วที่นิยมความสะดวกสบาย และชั่วที่นิยมการผจญภัยหรือการศึกษา ความนิยมการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวจะคล้ายกับเป็นแฟชั่นเครื่องประดับ ไม่จำเป็นว่าต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบริการระดับห้าดาวแต่อาจเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นพิเศษของตนเอง
4. การพัฒนาการท่องเที่ยวและการตลาดจะเป็นสิ่งคู่กันตลอดโดยจะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ 3 ประการคือ ความเพลิดเพลิน ความตื่นเต้น และการศึกษา แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จะดำเนินขาย "ภาพลักษณ์" มากขึ้นเรื่อยๆ

กัน คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย -กำแพงเพชร อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง และแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง

ในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก ไทยได้รับการยกย่องว่ามีศักยภาพสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในด้านความดึงดูดใจของทรัพยากรท่องเที่ยวถึง 5 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ กิจกรรมทางวัฒนธรรม อัยาศัยของคนไทย อาหารไทย และชีวิตยามราตรี

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว ภาควิชาส่งเสริมการตลาด คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่

นอกจากนี้ ในรายงานยังได้กล่าวถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของไทย ในการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ มีดังนี้

1. จุดแข็งของไทยในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

1.1 สินค้าทางการท่องเที่ยวมีความหลากหลายและน่าสนใจ เช่น วัฒนธรรมประเพณีไทยที่โดดเด่น และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยเฉพาะทางทะเล ที่มีความสวยงาม และยังคงเป็นจุดขายหลัก

1.2 ภาพลักษณ์ด้านบวกในแง่ความคุ้มค่าเงินในการเดินทางมาท่องเที่ยว

1.3 กระแสการยอมรับปี Amazing Thailand ในช่วงที่ผ่านมา

2. จุดอ่อน ของประเทศไทยในด้านการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

- 2.1 ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว
- 2.2 ปัญหาการหลอกลวง เอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว
- 2.3 ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพในบางสาขาและบางพื้นที่

2.4 ปัญหาภาพลักษณ์ด้านลบเกี่ยวกับโสเภณี โรเคอดส์ และสิ่งแวดล้อม

จากจุดอ่อนของประเทศไทยดังกล่าว เราต้องมาคิดว่าประเทศไทยเราจะเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ท่องเที่ยวปี 2543 อย่างไร เพราะทุกประเทศพยายามมุ่งเน้นส่งเสริมการขาย บริการการท่องเที่ยว ซึ่งประเทศไทยเราไม่สามารถนิ่งนอนใจได้ ทางการท่องเที่ยวไทยจึงได้เตรียมพัฒนาและเสนอแหล่งท่องเที่ยวกว่า 1,500 แห่ง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์รวมทั้งประเภทศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และผจญภัยเกือบ 100 แห่งทั่วประเทศ

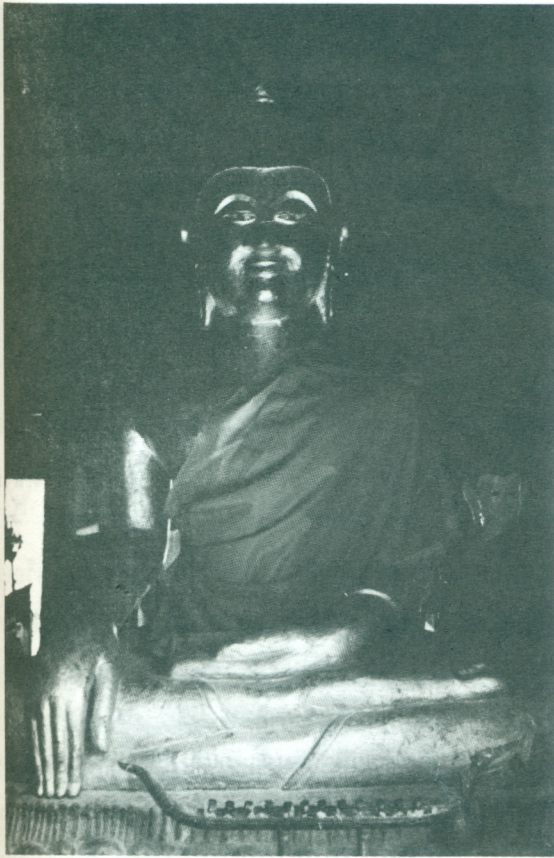
โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวจะไม่นิยมที่จะเดินทางท่องเที่ยวไปในที่ไกลๆ ซึ่งจะต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสถานที่นั้นไม่มีสิ่งดึงดูดใจ ก็จะเกิดการท่องเที่ยว หรือถ้าเกิดก็เกิดน้อย แสดงว่าสถานที่ที่นักท่องเที่ยวต้องการจะไปในั้นจะต้องมีความดึงดูดใจ และเกิดความอยากเที่ยวชมมากกว่าความสวยงาม และจะต้องมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่ทำให้เกิดความพอใจและมีความสุข สนุกสนานที่ได้มาท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบพื้นฐาน ได้แก่ ถนน สะพาน สนามบิน การคมนาคม ความปลอดภัยที่พึงมีแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น องค์ประกอบอันดับที่สองคือ องค์ประกอบระดับบุคคล ซึ่งประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม ร้านอาหาร สถานที่บันเทิง ศูนย์บริการต่างๆ เป็นต้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดใจให้ผู้คนเดินทางมาเยือนท้องถิ่นนั้นๆ อันจะมีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีคุณค่าที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งเทศกาลและงานประเพณีประจำปีที่มีอยู่ในท้องถิ่น ดังนั้นทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงหมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยว อันหลากหลาย ที่สำคัญคือสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีมากกว่า 700 แห่ง ทั่วประเทศ เทศกาล วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตอันหน้าสนใจ สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมที่ทรงคุณค่า มีเอกลักษณ์ของตนเอง จึงเป็นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป

ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำแนกตามลักษณะความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ 3 ประเภท คือ

1. ประเภทธรรมชาติ

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ ทะเล ความงามของปะการัง และสัตว์น้ำใต้ทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะเขื่อน อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำจืด

ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติของไทย เช่น ภูกระดึง ดอยอินทนนท์ น้ำตกเอราวัณ น้ำพุร้อนสันกำแพง เกาะภูเก็ต เกาะเสม็ด ความงามของปะการัง และสัตว์น้ำใต้ทะเล เป็นต้น

2. ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วัดอุทยาน และศาสนา

เป็นสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้อง หรือเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑ์ วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปและสถาปัตยกรรม

ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง วัดเบญจมบพิตร พิพิธภัณฑ์

สถานแห่งชาติ พระที่นั่งอนันตสมาคม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ปราสาทเมืองสิงห์ ปราสาทหินพิมาย ปราสาทเขาพนมรุ้ง อนุสาวรีย์วีรชนบ้านบางระจัน เป็นต้น

3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม

เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่งได้แก่ งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง สวนสนุก

ตัวอย่างทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช่างจังหวัดสุรินทร์ งานลอยกระทง งานสงกรานต์ งานเทศกาลพื้ชา งานผลไม้จังหวัดจันทบุรี การแสดงศิลปวัฒนธรรมในหมู่บ้านไทยสวนสามพราน สวนสนุกต่างๆ เป็นต้น

ทำไมต้องอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การปรับปรุงแก้ไข การบำรุงรักษาและการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอันเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ที่นำพาให้ อยู่ในสภาพดี คงความสวยงามและมีคุณค่าแก่ท้องถิ่นและประเทศชาติตลอดไป อันเป็นการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนหมู่มากและในระยะยาวนาน โดยมีผลกระทบต่อคนน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวนี้ นอกจากเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมรอบตัวของเรา ไม่ให้เสื่อมโทรม มีธรรมชาติที่สวยงาม มีสมบัติวัฒนธรรมประจำชาติ ที่น่าภาคภูมิใจแล้ว ยังจะก่อผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ของท้องถิ่นด้วย โดยการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือน ทำให้เกิดการดำเนินงาน สร้างเงินแก่เจ้าของท้องถิ่น เช่น ให้บริการที่พักแรมแก่นักท่องเที่ยว ได้ขายอาหารและเครื่องดื่ม ให้บริการรถรับส่งนักท่องเที่ยว นำสินค้าศิลปหัตถกรรมมาขายเป็นของที่ระลึก และวัดหรือโบราณสถาน จะได้รับเงินบริจาค จากนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปใช้บูรณปฏิสังขรณ์กันต่อไป เป็นต้น

จะอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างไร

ทุกคนสามารถร่วมแรงร่วมใจกันอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้ไม่ยาก ดังนี้

- ช่วยกันรักษาสภาพธรรมชาติให้คงความสมบูรณ์มากที่สุด
- ช่วยกันปลูกต้นไม้ไม้ดอกไม้ประดับเพื่อความสวยงามของภูมิทัศน์ตามแหล่งท่องเที่ยว
- บูรณปฏิสังขรณ์แหล่งโบราณวัตถุโบราณสถานอย่างถูกวิธี เพื่อรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติซึ่งมีอายุสืบมาหลายร้อยหลายพันปี ให้คงอยู่ไปถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน
- ส่งเสริมและฟื้นฟูขนบธรรมเนียมและประเพณีของท้องถิ่น
- ช่วยกันรักษาศิลปหัตถกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของท้องถิ่น โดยฟื้นฟูการผลิตขึ้นมา เป็นสินค้าของที่ระลึก จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว
- รักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว และในสถานบริการต่างๆ ให้ถูกสุขอนามัย
- ร่วมมือกันปรับปรุงและสร้างเสริมสิ่งสาธารณูปโภคในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น พัฒนาคมนาคมทางทำป้ายชี้ทาง ทำที่จอดรถ และสร้างห้องสุขาที่เหมาะสม
- แนะนำนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง มีวินัย และเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

สิ่งที่ควรละเว้น

1. ไม่ทำลายป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร
2. ไม่ทำลายสัตว์และพืชทะเล เช่นปะการัง กัลปังหา ปลาสวยงาม แหล่งความงามใต้ท้องทะเล
3. ไม่ขีดเขียนตามผนังถ้ำ หรือทุบทำลายหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ
4. ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลเกลื่อนกลาดไม่เป็นที่ เป็นทาง

5. ไม่เปลี่ยนแปลงหรือทำลายสภาพธรรมชาติให้เสื่อมโทรม

6. ไม่ทำลาย รื้อถอน ลักขโมยโบราณวัตถุ หรือบุกรุกพื้นที่เขตโบราณสถาน และพื้นที่สาธารณประโยชน์ เช่น ที่ชายทะเลที่ริมแม่น้ำ ที่ป่าและภูเขา เป็นต้น

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อทุกคน

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อทุกคนและประเทศชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ดังนั้นเราควรร่วมกันอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ยั้มแย้มต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยไมตรี ตลอดจนให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือนทุกคน

“ท่องเที่ยวอย่างรู้ค่า พัฒนาอย่างยั่งยืน”

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เอกสารแผ่นพับ มาช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวกันเถอะ. ไม่ระบุปีพิมพ์.

วรรณภา วงษ์วานิช. 2539. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ. 509 หน้า.

สมาคมเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เอกสารประกอบการสัมมนาทิศทางเศรษฐกิจไทย ปี 2543. บริษัทพิพิธการพิมพ์จำกัด. กรุงเทพฯ. 291 หน้า.

สุรีย์ บุญญาอนุพงศ์. 2539. ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว ศึกษากรณีจังหวัดแม่ฮ่องสอน. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 189 หน้า.